

Kokegrop

Storvikeidet, Alta kommune

ID nummer 129278

Dato 19.11.2012

Ingar Figenschau

Lokalitet: Storvikeidet
Id.nr.: 129278
Kulturminnetype: Kokegrop
Utgravd: 2012
Areal: 8,6m²

Tiltakshaver: Statens Vegvesen

Kommune: Alta
Fylke: Finnmark
Gnr/bnr: 14

Feltleder: Ingar Figenschau
Prosjektansvarlig: Anja Roth Niemi
Rapport: Ingar Figenschau

Prosjektnr.: A49118
GISprosjekt: -
Fotobase: Tsad6
Gjenstandsbase: Ts12595

Sammendrag

Lokaliteten ved Stovikeidet ligger på ca. 72 meter over havet med godt utsyn utover Stovika i Altafjorden. Lokaliteten ble registrert i 2009 av Sametinget, og senere kontrollregistrert i 2011. Overflateregistreringene tolket kulturminnet som en fangstgrop med diameter på 3 meter og dybde ca. 0,5 meter. Rundt gropen ble det målt en liten voll på ca. 0,5 meter. Ved den arkeologiske undersøkelsen viste det seg at lokaliteten var en nedgravd kokegrop.

Lokaliteten ble ikke totalgravd og det ble valgt å bokssnitte gropen. Selve snittet ble lagt i retning sør-nord, og lengden på snittet omfattet begge vollene i kokegropen. På denne måten sikret man å få en total profil av kokegropen og de tilhørende vollene. Ut i fra bokssnittet ble det gravd frem en sjakt på 1x6 meter. Denne ble definert som sjakt A.

Det ble også åpnet et mindre område vest for sjakt A (sjakt B). Dette ble gjort for å få en bedre oversikt over veggvollene og den generelle konstruksjonen av kokegropen. Sjakt B ble gravd for å få frem kokegropen og vollens planmessige framtoning. Sjakt B måles til 1x2,60 meter og ligger parallelt med sjakt A. Lokaliteten ble dokumentert i plan samt i profil, og det ble tatt ut trekullprøve fra selve kokegropen. Denne ga en datering til 170BC-0 (to sigma, Beta-340652).

Innholdsfortegnelse

1. Bakgrunn for undersøkelsene	1
2. Forløp, tidsrom og personale	1
3. Beliggenhet, topografi, vegetasjon	1
4. Kulturmiljø	2
5. Målsetting og prioriteringer	3
6. Undersøkellesmetode og dokumentasjon.....	3
7. Observasjoner og resultater	5
8. Diskusjon og analyse	8
Litteratur.....	10
Vedlegg:.....	11
Fotoliste:.....	11
Tegneliste	13
Oversikt kokegroper i Finnmark	13
Treartsbestemmelse.....	16
Dateringsresultat	18
Funnkatalog	19

1. Bakgrunn for undersøkelsene

Det er i tilknytting til reguleringsplan vedrørende E6 Alta Vest, Storsandnes-Alta, parsell 5 Sandelv-Møllnes, Alta kommune, at en arkeologisk undersøkelse av lokaliteten var nødvendig.

Reguleringsplanen for området ble godkjent med vilkår om arkeologiske undersøkelser med hjemmel i reguleringsbestemmelsen § 8.2. Gjennom realiseringen av tiltaket som følge av reguleringsplanen, står Statens vegvesen, region nord, som tiltakshaver.

2. Forløp, tidsrom og personale

Lokaliteten ble første gang registrert i 2009 av Sametinget, som i 2011 utførte en kontrollregistrering av samme lokalitet.

Den arkeologiske undersøkelsen ved Storvikeidet skjedde i perioden 9.7.-13.7.2012 og ble utført av arkeologene Åsmund Aasberg og Ingar Figenschau, Tromsø Museum. Etterarbeid og rapport ble utført av Ingar Figenschau.

Bilde 1: Kokegropen før utgraving. Mot sør. Foto: Ingar Figenschau. Målestokk: Åsmund Aasberg.

3. Beliggenhet, topografi, vegetasjon

Lokaliteten ligger ved Altafjorden i Alta kommune, Finnmark. Storvikeidet ligger på den nordlige delen av Storvikneset med Altafjorden i nord og innløpet til Kåfjorden i sør. Alta by ligger på andre siden av Kåfjorden, ca. 5 km i luftstrekning. Dagens E6 krysser Storvikneset rett øst for lokaliteten.

Topografisk ligger området på en bred forhøyet tange med Storvika i nord og Lauveng i sør. Dagens E6 har laget et moderne skjær i områdets opprinnelige topografi, og det er senere blitt tatt ut masser

fra dette området. Selve lokaliteten ligger på en liten rygg på et høydedrag/flate som opprinnelig har utgjort store deler av et mindre dalsøkk som har gått mellom Storvik og Kvitberget i sør. Fra ca. 75 m.o.h. stiger topografien vest for flatelokaliteten, mens det i øst, ca. 260 meter fra lokaliteten, ligger et langsgående bergmassiv som følger E6.

Utsynet fra Storriveidet dekker hele innløpet av Altafjorden, og lokalitetens strategiske beliggenhet vises også gjennom tilstedeværelsen av flere skyttergroper fra 2 verdenskrig. Overblikket over både Altafjorden og Storrive har nok vært viktig for plasseringen av kokegropen. Samtidig vil et ildsted ha vært godt synlig ved eventuelt innløp med båt fra nord. Her kan det være en sammenheng mellom Storriveas gode havnemulighet* og lokalitetens plassering. Vegetasjonen i området består av lyng og mose med spredt bjørkeskog og bartrær.

Bilde 2: Kokegropen med utsyn mot Storrive og Altafjorden. Mot nord. Foto: Ingar Figenschau.

4. Kulturmiljø

Ved Storriveidet er det registrert flere automatisk fredede kulturminner samt enkelte nyere tids kulturminner. Det er blant annet registrert flere rektangulære tufter/hustufter ved Storrive, Lauveng og Aukarnes. Ingen av disse er datert nærmere, men beskrives som nedgravde tufter med tørrmurt steinmur eller torvlagt steinmur. Disse tuftene måles fra ca. 3x5 meter til 6x8 meter med vollbredde på 0,5-1,5 meter. Det er også registrert ovale tufter med diameter på 5 meter.

Det er videre registrert en teltboplass med synlig årran, og selv om heller ikke denne er datert antyder det at lokaliteten er gammel. Den samiske aktiviteten i området synes tydelig også ved Kildenes hvor det er registrert en Sieidi. Det er gjort registreringer av eldre funnkategorier (bergkunst

og chertavslag) som viser at området ved Storvikneset har vært i bruk over en lang tidsperiode.

Ser man på området i et større perspektiv er det svært mange registrerte kulturminner som reflekterer situasjonen ved Storvikneset. Det er verdt å nevne at det er registrert to kokegroper i Alta (Id 151003-5 og 151003-6) som C14-dateres til yngre steinalder (oppgis ikke nærmere). I Askeladden er det kun registrert 16 kokegroper i hele Finnmark. Det lave tallet kan være betinget gjennom utgravingsteknikker samt andre registreringsrelaterte faktorer, men kan også være et resultat av kulturelle elementer. De kokegroper som er datert gjennom C14 stammer fra yngre steinalder, mens resterende dateres på ukjent grunnlag til jernalder, middelalder og nyere tid.

Kokegropene opptrer hyppigst innenfor perioden 1000 f.vt.-700 e.vt. De fleste kokegroper i Nord-Norge er relatert til jordbruksbosetting i jernalder, og da særlig i områdene ved Lofoten og Vesterålen. Ofte er de tolket som spor etter spesielle hendelser fremfor ordinær matlagingspraksis (Pape 2010:104, Gustafson 2005), og flere av kokegropene i nordre Fennoskandia ligger ofte på tradisjonssteder tilknyttet samiske fangstmarker. Slike enkeltliggende kokegroper eller mindre felter med groper tilknyttet samiske fangstmarker opprettholdes fra tidlig metalltid til og med jernalderen (Narmo 2006:60-61).

Datering på kokegropen ved Storvikeidet plasseres innenfor førromersk jernalder. Dette er en periode som i mindre grad er forsket på innenfor dette geografiske området. Det generelle bildet peker mot et stadig økende mobilt fangstsamfunn, hvor sesongflytting mellom kyst og innland blir mer vanlig (Olsen 1994:124). Et økende kontaktnettverk østover er også påvist, og de tidligste spor etter jern og jernproduksjon stammer fra Finnmark (Solberg 2000:35). Da denne perioden er så lite avdekket vil det ikke bli gått noe nærmer inn på den historiske konteksten i så måte.

5. Målsetting og prioriteringer

Da lokaliteten i utgangspunktet var tolket som en fangstgrop ble etter hvert undersøkelsen tilpasset det faktiske kulturminnet. Selv om enkelte tilpasninger ble gjort underveis tok undersøkelsen sikte på å dokumentere konstruksjonsdetaljene samt å aldersbestemme/datere kokegropen. Dette var målsettinger som var lagt i prosjektplanen fra Tromsø Museum.

Dokumentasjonen av konstruksjonen ble fortsatt viktig da kokegropen ikke fremkom i et typisk landskap samtidig som den hadde tilhørende konstruksjonselementer i form av voller.

Disse elementene gjorde kokegropen noe spesiell og dermed ble det særlig viktig å dokumentere både den stratigrafiske oppbygningen og den planmessige konstruksjonen.

Målsettingene og prioriteringene ble derfor:

- 1) Dokumentere kokegropens konstruksjon i plan og profil.
- 2) Aldersbestemme kokegropen gjennom C14-prøve.

6. Undersøkellesmetode og dokumentasjon

Undersøkellesmetodene fulgte i hovedsak de som var skisserte i prosjektplanen fra Tromsø Museum. Som følge av målsettingene og prioriteringene ble det valgt å dele feltet opp i to segmenter,

herunder sjakt A og B. Disse ble skilt ut for å kunne dokumentere kokegropens konstruksjonsdetaljer i profil (sjakt A) og i plan (sjakt B).

Sjakt A ble lagt i akse fra sør til nord med en snittlinje som gikk ca. midt over senter av kokegropen (Se bilde 3). Det ble valgt å lage et bokssnitt på 50 cm bredde fra snittlinje som gikk østover. Ved selve sjaktingen ble bredden utvidet til å omfatte 1 meter. Lengden på sjakten måltes til 6 meter og dekket begge vollene i nord og sør. Sjakten ble gravet stratigrafiske ved å fjerne hvert enkelt lag trinnvis ned til undergrunn. Der det ble ansett som nødvendig ble lagene dokumentert i plan ved foto og skissert på plantegning.

Det ble laget en profilbenk mellom sjakt A og sjakt B på ca. 20 cm. Sjakt B (Se bilde 6) ble på samme måte gravd stratigrafisk, men ble ikke gravd ned til undergrunn, da det var ønskelig å få dokumentert eventuelle konstruksjonselementer i vollen. Sjakt B måles til 1 x 2.6 meter.

Bilde 3: Sjakt A med framrenset voll og steinpakning. Mot sør. Foto: Ingar Figenschau.

Det ble ikke anvendt noen form for digitale innmålingssystemer, og all dokumentasjon ble gjort gjennom foto, fotogrammetri og tegning. Det ble anvendt et enkelt rutenett, noe som her argumenteres for å være forsvarlig i forhold til utgravingens størrelse og omfang samtidig som det er tidsbesparende. Både plantegning og profiltegning ble laget i 1:20. Det ble også anvendt fotogrammetri på hele profilen i sjakt A samt planoversikt i sjakt B. Dette for å kunne fremstille et så eksakt bilde av lokaliteten og dens konstruksjonselementer som mulig.

Bilde 6: Sjakt B med steinpakning og kokegrop. Mot sør. Foto: Ingar Figenschau.

Bilde 4 og 5: Voll med steinpakning (t.v) og kokegrop med skjørbrent stein (t.h). Mot øst. Foto: Ingar Figenschau.

Det ble tatt ut tre ulike kullprøver fra kokegropen. Det ble funnet enkelte trekullforekomster rett under torven nord og sør i sjakt A. Disse ble tatt inn, men grunnet usikker kontekst ble det ikke ansett som formålstjenlig å datere disse. Det ble tatt ut en større trekullprøve fra kokegropens tykke trekullag, og denne ble sendt inn til datering. Dateringen ligger innenfor perioden 170 før vår tidsregning til og med år 0, det vil si siste halvdel av førromersk jernalder. Det ble ikke tatt ut noen jordprøver.

7. Observasjoner og resultater

De stratigrafiske forholdene ved Storvikeidet besto av en definert råhumus/podsol-profil. En slik profil består ofte av en klar tredelt struktur og forekommer i store deler av skogkledte områder i hele Norge. I profilen ved Storvikeidet fremkom en tydelig podsolprofil bestående av lyngkledd torv, råhumus, et grått sandholdig lag (utvaskingssjikt) og et rødbrunt sandlag (utfellingssjikt). Selve kokegropen lå nedgravd i utvaskingssjiktet og ned i undergrunnen (utfellingssjikt).

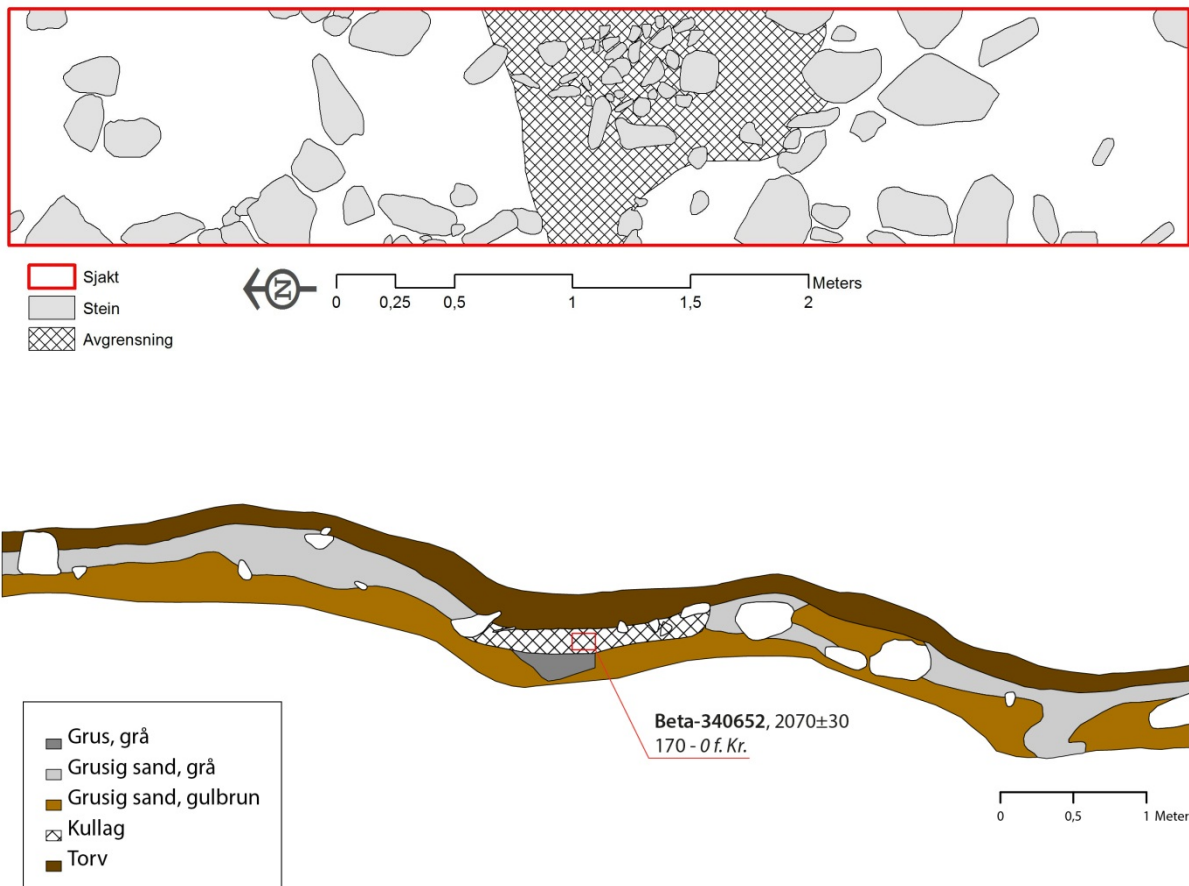
Bortsett fra selve kokegropen, som var oppbygd med et lag med skjørbrent stein over et kraftig kullag, fremkom det en voll rundt selve nedgravingen. Vollen besto av et grått sandholdig lag med flere store steiner, og var synlig fra nord via øst til sør, mens den i vest var noe utydelig. Funnkonsentrasjonen av steinene peker mot at dette kan være en del av en

konstruksjon/oppbygning tilknyttet kokegropen. Selv om ikke hele lokaliteten ble gravd ut er det mye som tyder på at vollen er anlagt rundt kokegropen. Diameteren på vollens ytterkant ble målt til ca. 3.5 x 3.5 meter. Dybden anslåes til å være ca. 50-60 cm. Lignende konstruksjoner tilknyttet kokegroper skal være registrert i Finnmark tidligere og på Vollmoen (Steigen-anlegget), Engeløya (Narmo 2006:62).

Bilde 7: Kokegrop fra Vollmoen, Engeløya. Anlegget er datert til yngre jernalder (Storli 2006:66). Foto: Ingar Figenschau.

Selve kokegropen besto av et lag med skjørbrent stein etterfulgt av et kraftig trekullag. Diameteren på det skjørbrente laget i akse sør-nord ble målt til ca 70 cm, og det ble fjernet ca 30 liter skjørbrent stein. Dette laget var kompakt og bestod av mindre steiner. Dybden var ca 5-8 cm. Det påfølgende trekullaget var svært kompakt og bestod av både små trekullbiter samt enkelte større fragmenter. Dette laget var ca 7 cm i dybde og fulgte konturene til det overliggende steinlaget. Under dette fremkom et grålig varmepåvirket sandlag med en skålformet profil. På det tykkeste ble dette laget målt til ca 10 cm.

Kokegropen virker ikke å ha blitt lagt igjen etter bruk, da de overliggende lagene fremkommer som svært tynne og noe homogene. Profilen besto her av et lyngkledd torvlag på ca 10-15 cm, hvorpå det var vanskelig å skille ut et tydelig råhumuslag. Videre tyder den topografiske formen på at det kun er naturlige prosesser som har fylt igjen gropen.

Det ble funnet flere større steiner i vollen, og selv om disse ikke fremsto som varmepåvirket kan disse ha hatt en funksjon i forhold til bruken av kokegropen. Selve massene i vollen er på lik linje med andre dokumenterte kokegroper et resultat av nedgraving og utkast grunnet bruk over en lengre periode. Selv om dette ikke nødvendigvis ikke gjelder kokegropen ved Storvikeidet fremstår konstruksjonen og den generelle plasseringen som indikasjoner på at kokegropen har blitt brukt flere ganger.

Det ble ikke gjort noen funn i sjakt A. I sjakt B ble det funnet en større pimpstein (ca. 6 x 6 cm). I tilknytting til kokegropen ble det også funnet et lite flintavslag.

Bilde 7 og 8: Pimpstein (t.v) og flintavslag (t.h). Begge i sjakt B. Foto: Ingar Figenschau.

8. Diskusjon og analyse

Kokegropen ved Storvikeidet er den tredje registrerte kokegropen i området, og kun den tolvte som er registrert i hele Finnmark (8 av 16 kokegropen er datert til steinalder, hvorav 2 er C14 datert). Ser man på den lokale konteksten ligger det to andre kokegropen ved Tollevika, Alta. Disse er funnet i tilknytting til bosetningsspor fra yngre steinalder.

I en regional kontekst fremkommer kokegropene i Finnmark relativt spredt, men oftest i tilknytting til kystlokaliteter. Dateringene på disse er oppgitt, men bortsett fra lokalitetene ved Tollevika, Alta (C14), er ikke kokegropene datert på noe sikkert grunnlag. Slik sett vil man kunne sette spørsmålsteget ved tidsspennet som går fra steinalder og frem til nyere tid. Men det er verdt å presisere avviket mellom flere av kokegropene i Finnmark og den oppgitte normen tilhørende perioden tidlig metalltid-jernalder (Narmo 2006:58, Gustafsen 2005:8, Skre 2005:222). Slik sett er dateringen tilhørende førromersk jernalder interessant.

Kronologisk sett opptrer de fleste kokegropene innenfor tidlig metalltid til og med eldre jernalder, med hovedvekt på romertid og folkevandringstid. I Finnmark er det kun 3 kokegropen (medregnet Storvikeidet) som er C14-datert. Disse er datert til yngre steinalder og førromersk jernalder.

Funksjonsmessig er kokegropene ofte satt i sammenheng med matlagingsgropen tilknyttet spesielle anledninger. Konteksten kokegropene opptrer i vektlegges i forhold til den sosiale og kulturelle funksjonen de kan ha hatt. I forhold til kokegropen som opptrer utenfor samtidige boplasser og/eller gravfelt, settes disse ofte i sammenheng med sosiale samlingsplasser for et geografisk område (Pape 2010:105). Det er særlig to ulike tolkninger som diskuteres i forhold til kokegropenes funksjonelle kontekst og hva de representerer. Enkelte argumenterer for at de først og fremst må sees på som politiske handlinger (Gjerpe 2001), mens andre argumenterer for at kokegropene må sees på som spor etter felles kultutøvelse (Narmo 2006, Gustafson 2005). En spennende tolkning vedrørende kokegropene er fremsatt av Terje Gansum, hvor det argumenteres for at flere av kokegropene kan ha

tilknytting til såkalt reduskjonsbrenning av bein, hvorpå menneskelige levninger ble omdannet til beinkull og anvendt i smining av våpen og redskaper (Gansum 2004:139). Men den store tidsdybden som kokegropene har bør det manes til forsiktighet, da disse kan ha hatt endrede betydninger gjennom tiden. Man må ikke glemme at kokegropene først og fremst var en måte å lage mat på.

Hvorvidt kokegropen ved Storvikeidet representerer en politisk handling eller en felles kultutøvelse er noe problematisk å gi et konkret svar på, men beliggenheten til kokegropen kan vitne om at funksjonen er tillagt noe mer enn kun normal matlagingspraksis. Samtidig vitner konstruksjonen til kokegropen at det har blitt lagt ned mye arbeid i dette, og kokegropen kan ha blitt brukt over lengre tid. Disse elementene peker i retning av at kokegropen ved Storvikeidet *kan* ha blitt brukt i en politisk og/eller religiøs kontekst, hvor matlagingen fremstår som et sekundært produkt. Noe av problemstillingen ved kokegropene i Finnmark er at de er lite undersøkte med tanke på konstruksjon, datering og utbredelse. På samme måte som introduksjonen av maskinell flateavdekking frembrakte kokegropene som en av de vanligste anleggstypene i forhistoriske jordbrukskontekster, bør bevisstheten rundt kokegroper lokalisert i utmark bli bedre. Større fokus på datering, konstruksjon og lokalitet bør i så måte vektlegges. I så måte vil nok antallet kokegroper i Finnmark øke sammen med kunnskapen rundt disse.

Litteratur

Gansum, Terje

2004 Jernets fødsel og dødens stål. Rituell bruk av bein. I: Berggren, Arvidsson og Hällans (red.). *Minne och myt. Konsten att skapa det förflutna*. Vägar till Midgård nr. 5. s. 121-155. Nordic Academic Press.

Gjerpe, Lars Erik

2001 Kult, politikk, fyll, vold og kokegropfelt på Hov. *Primitive Tider* 4, Oslo, s. 5-17.

Gustafson, Lil

2005 Om kokegrop – koksteinsgrop – kokegrube – jordung – hårdgrop – torkung – skärvstensgrop. De gåtefulle kokegroper. *Varia* 58. Kulturhistorisk museum, Universitetet i Oslo. S. 7-8.

Narmo, Lars Erik

2006 Kokegroper og ideologi. *Ottar, Nr. 262, Vol. 4*. Tromsø Museum – Universitetsmuseet, s. 58-63.

Olsen, Bjørnar

1994 *Bosetning og samfunn i Finnmarks forhistorie*. Universitetsforlaget.

Pape, Nora

2010 Kokegroper og ildsted. I: Arntzen & Sommereth (red). *Tromura nr. 39*, Tromsø Museum – Universitetsmuseet. s. 93-108.

Skre, Dagfinn

2005 *Kokstein*. I: Østmo & Hedeager (red). Pax Forlag A/S, Oslo. s. 221-222.

Solberg, Bergljot

2000 *Jernalder i Norge*. Cappelen Akademiske Forlag

Storli, Inger

2006 *Hålogaland før rikssamlingen. Politiske prosesser i perioden 200-900 e. kr*. Institutt for sammenlignende forskning, Novus Forlag.

Vedlegg:

Fotoliste:

Filmnr	Filnavn	FOTOKORT_ID	Motivbeskrivelse	Sett_mot
4919	tsad6_001.JPG	107172	Kokegrop før avtorving	S
4920	tsad6_002.JPG	107173	Kokegrop før avtorving	S
4921	tsad6_003.JPG	107174	Kokegrop før avtorving	S
4922	tsad6_004.JPG	107175	Kokegrop før avtorving	V
4923	tsad6_005.JPG	107176	Kokegrop før avtorving	N
4924	tsad6_006.JPG	107177	Kokegrop før avtorving	Ø
4925	tsad6_007.JPG	107178	Kokegrop før avtorving, uten bjørk	N
4926	tsad6_008.JPG	107179	Kokegrop før avtorving, uten bjørk	N
4927	tsad6_009.JPG	107180	Trekull under torv	S
4928	tsad6_010.JPG	107181	Trekull under torv	S
4929	tsad6_011.JPG	107182	Sjakt A etter avtorving. Med voll, steinpakning og kokegrop	N
4930	tsad6_012.JPG	107183	Sjakt A med kokegrop	V
4931	tsad6_013.JPG	107184	Kokegrop i plan med snitt	V
4932	tsad6_014.JPG	107185	Kokegrop i plan med snitt	V
4933	tsad6_015.JPG	107186	Sjakt A etter avtorving	S
4934	tsad6_016.JPG	107187	Kokegrop i plan med snitt	Ø
4935	tsad6_017.JPG	107188	Sjakt A etter avtorving	N
4936	tsad6_018.JPG	107189	Sjakt A med framrenset voll og steinsetting	S
4937	tsad6_019.JPG	107190	Sjakt A med framrenset voll og steinsetting	N
4938	tsad6_020.JPG	107191	Sjakt A med framrenset voll og steinsetting	N
4939	tsad6_021.JPG	107192	Deler av steinpakning i sjakt A, sør	Ø
4940	tsad6_022.JPG	107193	Kokegrop i plan, sjakt A	Ø
4942	tsad6_023.JPG	107194	Kokegrop i plan, sjakt A	S
4943	tsad6_024.JPG	107195	Steinpakning i voll, sjakt A, nord	Ø
4944	tsad6_025.JPG	107196	Steinpakning i voll, sjakt A, nord	S
4945	tsad6_026.JPG	107197	Kokegrop i plan, sjakt A	Ø
4946	tsad6_027.JPG	107198	Kokegrop i plan, sjakt A	Ø
4947	tsad6_028.JPG	107199	Kokegrop i plan, sjakt A	Ø
4948	tsad6_029.JPG	107200	Kokegrop i plan, sjakt A	Ø
4949	tsad6_030.JPG	107201	Kokegrop i plan, sjakt A	Ø
4950	tsad6_031.JPG	107202	Kokegrop i plan, sjakt A	Ø
4951	tsad6_032.JPG	107203	Kokegrop i profil, sjakt A	V
4952	tsad6_033.JPG	107204	Kokegrop i profil, sjakt A	V
4953	tsad6_034.JPG	107205	Sjakt A gravd til undergrunn	S
4954	tsad6_035.JPG	107206	Sjakt A gravd til undergrunn	N
4955	tsad6_036.JPG	107207	Sjakt A gravd til undergrunn	N
4956	tsad6_037.JPG	107208	Sjakt A gravd til undergrunn	S
4960	tsad6_038.JPG	107209	Pimpstein, sjakt A	N
4961	tsad6_039.JPG	107210	Steinlag i kokegrop framrenset, sjakt A	V

4962	tsad6_040.JPG	107211	Steinlag i kokegrop framrenset, sjakt A	V
4936	tsad6_041.JPG	107212	Flintavslag, sjakt B	Ø
4964	tsad6_042.JPG	107213	Kullag i kokegrop, sjakt A	V
4965	tsad6_043.JPG	107214	Kullag i kokegrop, sjakt A	V
4966	tsad6_044.JPG	107215	Kullag i kokegrop, sjakt A	S
4967	tsad6_045.JPG	107216	Oversikt kokegrop, kullag og steinlag i plan. Sjakt A og B	V
4968	tsad6_046.JPG	107217	Oversikt kokegrop, kullag og steinlag i plan. Sjakt A og B	V
4969	tsad6_047.JPG	107218	Kokegrop i plan, sjakt B	V
4970	tsad6_048.JPG	107219	Sjakt B i plan	S
4971	tsad6_049.JPG	107220	Nærbilde steinlag i kokegrop, sjakt B	S
4972	tsad6_050.JPG	107221	Steinpakning i voll, sjakt B	S
4973	tsad6_051.JPG	107222	Oversikt felt	N
4974	tsad6_052.JPG	107223	Oversikt felt	N-NØ
4975	tsad6_053.JPG	107224	Oversikt sjakt B	S
4976	tsad6_054.JPG	107225	Oversikt felt	S
4977	tsad6_055.JPG	107226	Fotogrammetri, sjakt B i plan	Ø
4978	tsad6_056.JPG	107227	Fotogrammetri, sjakt B i plan	Ø
4979	tsad6_057.JPG	107228	Fotogrammetri, sjakt B i plan	Ø
4980	tsad6_058.JPG	107229	Fotogrammetri, sjakt B i plan	Ø
4981	tsad6_059.JPG	107230	Fotogrammetri, sjakt B i plan	Ø
4982	tsad6_060.JPG	107231	Fotogrammetri, sjakt B i plan	Ø
4983	tsad6_061.JPG	107232	Fotogrammetri, sjakt B i plan	Ø
4984	tsad6_062.JPG	107233	Fotogrammetri, sjakt B i plan	Ø
4985	tsad6_063.JPG	107234	Fotogrammetri, sjakt B i plan	Ø
4986	tsad6_064.JPG	107235	Fotogrammetri, sjakt B i plan	Ø
4987	tsad6_065.JPG	107236	Fotogrammetri, sjakt A i plan	V
4988	tsad6_066.JPG	107237	Fotogrammetri, sjakt A i plan	V
4989	tsad6_067.JPG	107238	Fotogrammetri, sjakt A i plan	V
4990	tsad6_068.JPG	107239	Fotogrammetri, sjakt A i plan	V
4991	tsad6_069.JPG	107240	Fotogrammetri, sjakt A i plan	V
4992	tsad6_070.JPG	107241	Fotogrammetri, sjakt A i plan	V
4993	tsad6_071.JPG	107242	Fotogrammetri, sjakt A i plan	V
4994	tsad6_072.JPG	107243	Fotogrammetri, sjakt A i plan	V
4995	tsad6_073.JPG	107244	Fotogrammetri, sjakt A i plan	V
4996	tsad6_074.JPG	107245	Fotogrammetri, sjakt A i plan	V
4997	tsad6_075.JPG	107246	Fotogrammetri, sjakt A i plan	V
4998	tsad6_076.JPG	107247	Fotogrammetri, sjakt A i plan	V
4999	tsad6_077.JPG	107248	Fotogrammetri, sjakt A i plan	V
5000	tsad6_078.JPG	107249	Fotogrammetri, sjakt A i plan	V
5001	tsad6_079.JPG	107250	Fotogrammetri, sjakt A i plan	V
5002	tsad6_080.JPG	107251	Fotogrammetri, sjakt A i plan	V
5003	tsad6_081.JPG	107252	Fotogrammetri, sjakt A i plan	V
5004	tsad6_082.JPG	107253	Fotogrammetri, sjakt A i plan	V

5005	tsad6_083.JPG	107254	Fotogrammetri, sjakt A i plan	V
5006	tsad6_084.JPG	107255	Uttakssted trekullprøve PK3	V
5007	tsad6_085.JPG	107256	Steinpakning i voll, sjakt B	Ø
5008	tsad6_086.JPG	107257	Oversikt felt	N-NV
5009	tsad6_087.JPG	107258	Oversikt felt	N-NØ
5010	tsad6_088.JPG	107259	Østlig profilvegg sjakt A	S-SØ
5011	tsad6_089.JPG	107260	Oversikt felt	S
5012	tsad6_090.JPG	107261	Oversikt felt	V
5013	tsad6_091.JPG	107262	Sjakt A og B	N-NV
5014	tsad6_092.JPG	107263	Felt igjenlagt	N
5015	tsad6_093.JPG	107264	Felt igjenlagt	S
5016	tsad6_094.JPG	107265	Felt igjenlagt	V

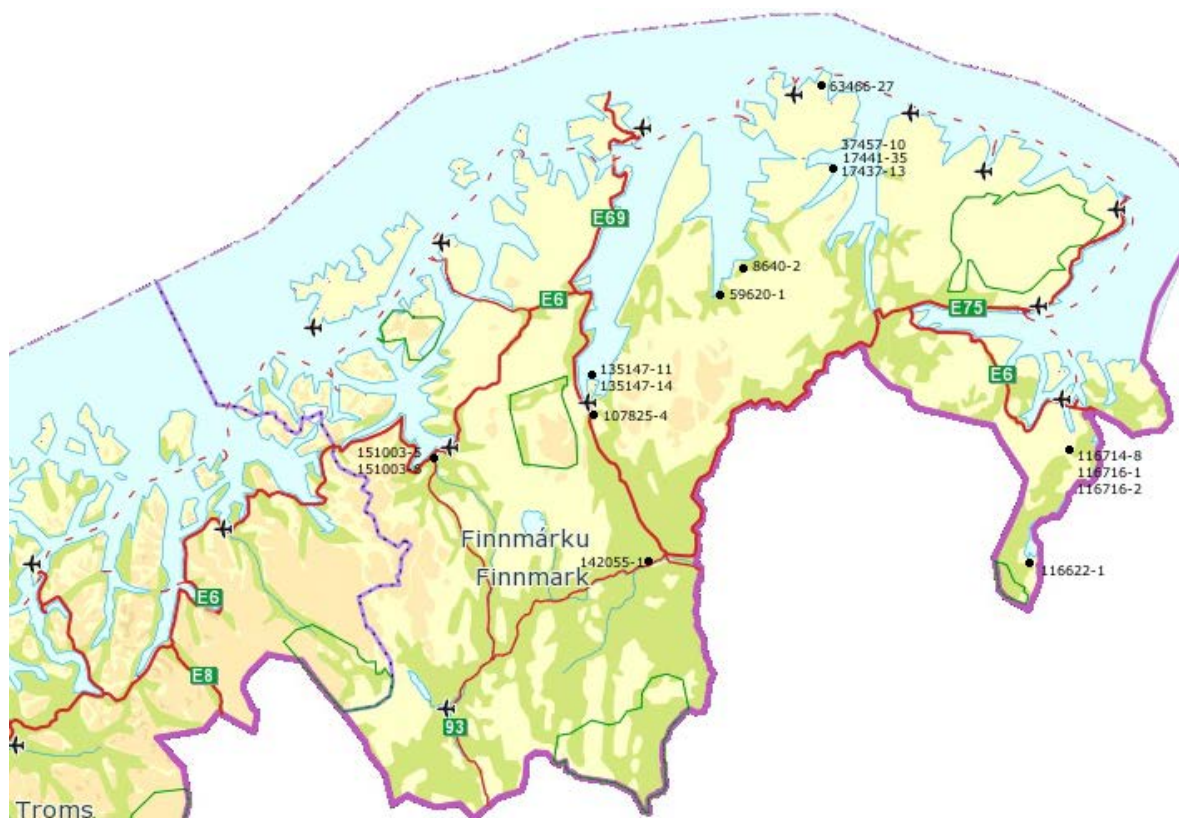
Tegneliste

Nr.	Motiv	Retning	Skala	Tegner/dato
<i>1</i>	<i>Sjakt A i plan</i>	<i>Vest</i>	<i>1:20</i>	<i>Å.A/12-7.2012</i>
<i>2</i>	<i>Profil sjakt A</i>	<i>Vest</i>	<i>1:20</i>	<i>Å.A/12.7.2012</i>

Oversikt kokegroper i Finnmark

Askeladden ID	Sted	Info	Datering	Registrert	Dato
<i>8640-2</i>	<i>Båtneset/Fanasnjarga, Lebesby</i>	<i>Ingen informasjon</i>	<i>Middelalder</i>	<i>Sametinget</i>	<i>27.7.1995</i>
<i>17437-13</i>	<i>Loddebukta, Gamvik</i>	<i>Ingen informasjon</i>	<i>Steinalder</i>	<i>Tromsø Museum</i>	<i>30.6.1984</i>
<i>17441-35</i>	<i>Holbobukta, Gamvik</i>	<i>Ingen informasjon</i>	<i>Steinalder</i>	<i>Tromsø Museum</i>	<i>1.7.1984</i>
<i>37457-10</i>	<i>Loddebukt, Gamvik</i>	<i>Ingen informasjon</i>	<i>Yngre steinalder</i>	<i>Tromsø Museum</i>	<i>30.6.1984</i>
<i>59620-1</i>	<i>Kubukt, Lebesby</i>	<i>Ingen informasjon</i>	<i>Jernalder- middelalder</i>	<i>Sametinget</i>	<i>27.7.1995</i>
<i>63466-27</i>	<i>Storjorda, Gamvik</i>	<i>Ingen informasjon</i>	<i>Steinalder</i>	<i>Tromsø Museum</i>	<i>1.7.1984</i>

107825-4	<i>Porsangermoen, Porsanger</i>	<i>Sannsynlig kokegrøp. Sirkulær med voll.</i>	<i>Eldre enn 100 år</i>	<i>Sametinget</i>	<i>24.8.2006</i>
116622-1	<i>Kjerringnes, Sør- Varanger</i>	<i>Ingen informasjon</i>	<i>Eldre enn 100 år</i>	<i>Sametinget</i>	<i>1.9.2007</i>
116714-8	<i>Sør-Varanger</i>	<i>Svak fordypning på 0,5 x 0,5 med stein og trekull</i>	<i>Eldre enn 100 år</i>	<i>Sametinget</i>	<i>15.5.2005</i>
116716-1	<i>Sør-Varanger</i>	<i>“Hed 14”?</i>	<i>Eldre enn 100 år</i>	<i>Sametinget</i>	<i>15.5.2005</i>
116716-2	<i>Sør-Varanger</i>	<i>“Hed 14”?</i>	<i>Eldre enn 100 år</i>	<i>Sametinget</i>	<i>15.5.2005</i>
135147-11	<i>Klubbukt R2, Kvalsund</i>	<i>Kokegrøp identisk med Andreassen/ Mydskes F1-F7</i>	<i>Yngre steinalder</i>	<i>Tromsø Museum</i>	<i>22.6.1984</i>
135147-14	<i>Klubbukt R2, Kvalsund</i>	<i>Kokegrøp</i>	<i>Yngre steinalder (strandlinje)</i>	<i>Tromsø Museum</i>	<i>25.8.2005</i>
142055-1	<i>Åsebakke, Karasjokk</i>	<i>Forsenkning målt til 2,6 x 1,3 meter. Usikker kontekst</i>	<i>Eldre enn 100 år</i>	<i>Sametinget</i>	<i>22.6.2010</i>
151003-5	<i>Tollevika, Alta</i>	<i>Grøp med trekull og skjørbrønt stein</i>	<i>Yngre steinalder (C14)!</i>	<i>Tromsø Museum</i>	<i>Ikke oppgitt</i>
151003-6	<i>Tollevika, Alta</i>	<i>Ingen informasjon</i>	<i>Yngre steinalder (C14)!</i>	<i>Tromsø Museum</i>	<i>Ikke oppgitt</i>

Oversiktskart over registrerte kokegrupper i Finnmark. Illustrasjon: Ingar Figenschau.

Treartsbestemmelse

Dendroøkologen A.J. Kirchhefer

Rapport

Oppdragsgiver: Universitetet i Tromsø Tromsø museum 9037 TROMSØ	Rapportdato: 18.12.2012
--	-------------------------

Treslagsbestemmelse

Trekullfragmenter fra Storvikeidet (prøve PK 2) og Melsvik (6 prøver, PK 3120 – PK 3541), Alta kommune, Finnmark.

Prosjektleder, Anja Roth Nicmi, TMU.

prøve	treslag	kommentar	Vekt [g]
2	bartre	Furu (<i>Pinus</i>), gran (<i>Picea</i>) eller lerk (<i>Larix</i>), tøttvokst og med lite hostved. Trolig en furugrein eller en liten, senvokst furu.	-
3120	vier/osp	<i>Salix</i> sp. eller <i>Populus tremula</i> .	0,34
3121	vier/osp	<i>Salix</i> sp. eller <i>Populus tremula</i> .	0,50
3125	bjørk	<i>Betula</i> sp. To fragmenter av lite forkullet bjørk i restposten.	0,25
3126	vier/osp, bjørk	1 fragment lyng i ekstrapose (ingen utslag på vekta). Små trekullfragmenter, mange sandkonkresjoner.	0,10
3513	bartre		-
3541	bjørk	Bare ett fragment.	0,18

Treslagsbestemmelsen ble foretatt under stereolupe med 40-320x forstørrelse (Nikon AZ100). For å kunne studere cellestrukturen må trekullfragmentene knekkes minst én gang.

Trekullprøvene ble veidd til nærmeste 0.01 g (Sagitta, 600 g, kalibret med 500 g vekt). På grunn av vektas lave oppløsning samt varierende fuktighetsinnhold av prøvene ligger det en viss usikkerhet i målingene.

To av trekullprøvene inneholder utelukkende fragmenter av bartre. Radiokarbondatering av disse kan gi for høy alder av det arkologiske objektet, dette p.g.a potensielt høy levealder (furu Forfjorddalen >750 år) samt langsom nedbryting av dødved (furu Dividalen opp til 1700 år) av bartre for brenning.

De resterende trekullprøvene er av nordlige løvtré (vier/selja eller osp, bjørk), inkludert ett fragment lyng, altså relativt kortlevde arter med ved som brytes rask ned. Man kan derfor forvente at radiokarbondatering av slikt materiale vil gi relativt små feilmarginer. Vier/osp og bjørk vil oppnå omtrent samme levealder, og jeg har derfor slått disse sammen i én pose per prøve.

Dendroøkologen A.J. Kirchhefer Skogåsvegen 6 9011 Tromsø	Telefon: 99 53 03 32 E-post: andreas.kirchhefer@online.no Foretaksnr.: 994 482 181 MVA
--	--

Generelt kan man si at blant løvtrær er bjørk (vanlig bjørk *Betula pubescens*, hengebjørk *B. pendula*, dvergbjørk – *B. nana*) den mest sannsynlige arten å finne i ildsteder i Nord-Norge. Andre nordnorske løvtrær er hegg (*Prunus padus*), or'older (*Alnus* sp.), osp (*Populus tremula*), rogn (*Sorbus aucuparia*) og vier/selje (*Salix* sp.). Osp og vier er ikke mulig å skille på grunnlag av vedanatomi. Bartrær i Nord-Norge nord for polarsirkelen er furu (*Pinus sylvestris*) og einer (*Juniperus communis*). Gran (*Picea abies*) og lerk (*Larix sibirica*) kan forekomme som rekved. Av busker skal det nevnes hassel (*Corylus avellana*) og tindved (*Hippophaë rhamnoides*). Per i dag har jeg ikke mulighet å skille mellom ulike arter av lyng, som røsslyng (*Calluna vulgaris*), blåbær (*Vaccinium myrtillus*) og kråkebær (*Empetrum* sp.).

Litteratur:

- Grosser, D. (2003). *Die Hölzer Mitteleuropas: Ein mikrophotographischer Lehratlas*, Verlag Kessel. 218 s.
- Hather, J. G. 2000: *The identification of the Northern European woods: a guide for archaeologists and conservators*. London: Archetype. 187 s.
- Mork, E. 1966: *Vedantomi. With an identification key for microscopic wood-sections*. Oslo: Johan Grundt Tanum. 26 pl., 69 s.
- Schweingruber, F. H. 1990: *Mikroskopische Holz-anatomie. Anatomie microscopique du bois. Microscopic Wood Anatomy*. Birmensdorf: Eidgenössische Forschungsanstalt für Wald, Schnee und Landschaft. 226 s.

Dendroökologen A.J. Kirchhefer Skogåsvegen 6 9011 Tromsø	Telefon: 99 53 03 32 E-post: andreas.kirchhefer@online.no Foretaksnr.: 994 482 181 MVA
--	---

Dateringsresultat

CALIBRATION OF RADIOCARBON AGE TO CALENDAR YEARS

(Variables: C13/C12=-27.1:lab. mult=1)

Laboratory number: Beta-340652

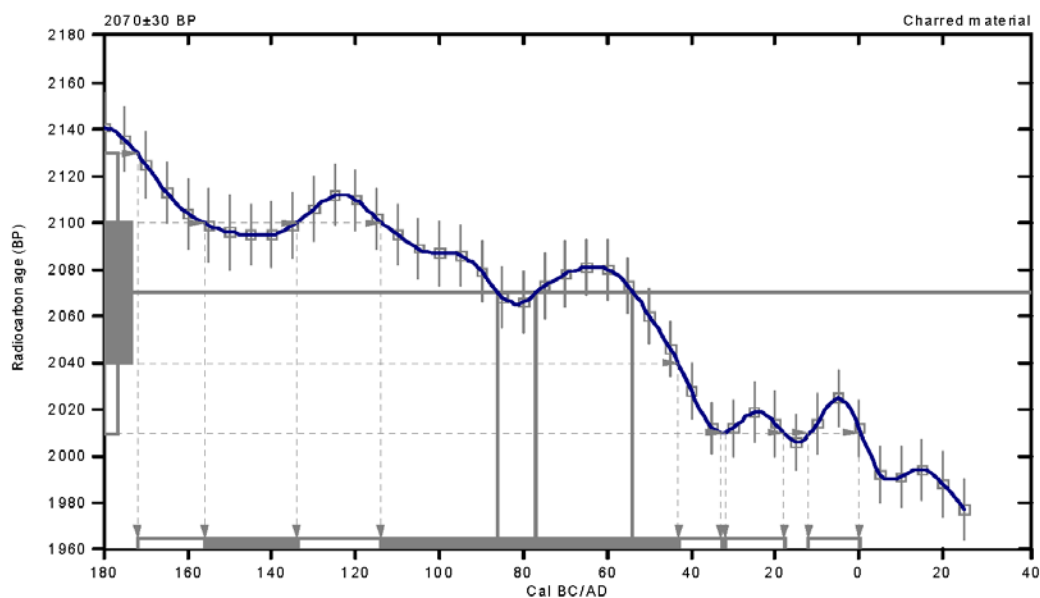
Conventional radiocarbon age: 2070±30 BP

2 Sigma calibrated results: Cal BC 170 to 30 (Cal BP 2120 to 1980) and
(95% probability) Cal BC 30 to 20 (Cal BP 1980 to 1970) and
Cal BC 10 Cal AD 0 (Cal BP 1960 to 1950)

Intercept data

Intercepts of radiocarbon age
with calibration curve: Cal BC 90 (Cal BP 2040) and
Cal BC 80 (Cal BP 2030) and
Cal BC 50 (Cal BP 2000)

1 Sigma calibrated results: Cal BC 160 to 130 (Cal BP 2110 to 2080) and
(68% probability) Cal BC 110 to 40 (Cal BP 2060 to 1990)

References:

Database used

INTCAL09

References to INTCAL09 database

Heaton, et al., 2009, Radiocarbon 51(4): 1151-1164, Reimer, et al., 2009, Radiocarbon 51(4): 1111-1150,
Stuiver, et al., 1993, Radiocarbon 35(1): 137-189, Oeschger, et al., 1975, Tellus 27: 168-192

Mathematics used for calibration scenario

A Simplified Approach to Calibrating C14 Dates

Talma, A. S., Vogel, J. C., 1993, Radiocarbon 35(2): 317-322

Beta Analytic Radiocarbon Dating Laboratory

4985 S.W. 74th Court, Miami, Florida 33155 • Tel: (305)667-5167 • Fax: (305)663-0964 • E-Mail: beta@radiocarbon.com

Funnkatalog

TS12595/1-6

Boplassfunn fra **Eldre jernalder** fra STORVIKEIDET, av UMATR.STATSGRUNN (14), ALTA K., FINNMARK.

1) **Pimpstein** av pimpstein.

Mål: L: 7,2 cm. B: 5,4 cm. T: 5,5 cm.

2) **Avslag** av chert, Grå finkornet .

Nærmest mikroflekkelignende (proksimaldel)

Mål: L: 1,1 cm. B: 0,6 cm. T: 0,2 cm.

I gråsandslag

3) **Prøve, kull** av trekull. *Fnr: PK2. Vekt: 9,8 gram.*

4) **Prøve, kull** av trekull. *Fnr: PK1. Vekt: 1,5 gram.*

5) **Prøve, kull** av trekull.

Rest av datert prøve *Fnr: PK2. Vekt: 1,42 gram.*

Datering: 2450+-30

6) **Prøve, kull** av trekull. *Vekt: 9,6 gram.*

Funnomstendighet: Arkeologisk utgravning Lokaliteten ble registrert i 2009 av Sametinget, og senere kontrollregistrert i 2011. Overflateregistreringene tolket kulturminnet som en fangstgrop med diameter på 3 meter og dybde ca. 0,5 meter. Rundt gropen ble det målt en liten voll på ca. 0,5 meter. Ved den arkeologiske undersøkelsen viste det seg at lokaliteten var en nedgravd kokegrop. Lokaliteten ble ikke totalgravd og det ble valgt å bokssnitte gropen. Selve snittet ble lagt i retning sør-nord, og lengden på snittet omfattet begge vollene i kokegropen. På denne måten sikret man å få en total profil av kokegropen og de tilhørende vollene.

Orienteringsoppgave: Lokaliteten ligger ved Altafjorden i Alta kommune, Finnmark.

Storvikeidet ligger på den nordlige delen av Storvikneset med Altafjorden i nord og innløpet til Kåfjorden i sør. Alta by ligger på andre siden av Kåfjorden, ca. 5 km i luftstrekning.

Dagens E6 krysser Storvikneset rett øst for lokaliteten.

Kartreferanse/-koordinater: Projeksjon: EU89-UTM; Sone 33, N: 7783341, Ø: 809017.

LokalitetsID: 129278.

Innberetning/litteratur: Ingar Figenschau, 11.03.2013, Rapport arkeologiske undersøkelser.

Kokegrop Storvikeidet, Alta k, Finnmark

Funnet av: Sametinget.

Funnår: 2012.

Katalogisert av: Anja Roth Niemi.